

Cionista kongresszusok

Írta: Dr. Hugó Schechtel

A Herzl-féle cionizmust követlenül egy gyarmatosítási mozgalom előzte meg 1880-ban, amikor a keleti zsidóság megalapította a „Chowawa Zion“ című gyarmatot és itt már csirájában mutatkozott az a cionizmus, amelynek később Theo'or Herzl volt a zászlóbon-tója. Ezt a szót „cionizmus“ Nathan Birnbaum alkotta. Herzl nyilván nem ismerte ezeket az előzményeket, de a zsidó megmozdulásról írott könyvei már ezeket a gondolatokat fejlesztették realis alapokon.

A zsidó nép 1897. augusztus 29 én már tanuja volt egy nagy nemzeti megmozdulásnak, a bazeli cionista kongresszusnak, amelyet asszimilans világi és papi emberek szorítottak volna megakadályozni, de eredménytelenül. A guny fegyverét szögezték hát ellene, de ezzel sem tudták ártani. A kongresszuson a zsidó nép lelkiismerete beszélt és már követeléseket állítottak föl: elsősorban közjogilag biztosított zsidó otthont Palesztinában. A politikai kérdés vezetésére bizottságot küldöttek ki, amelynek Bécsben volt a székhelye és Herzl Tivadaron kívül tagjai voltak Kahn, Kokesch, Kremenezky és Oscar Marmorek. Ez a bizottság egyúttal irányítója volt az új szervezetnek is, amelyhez minden zsidó — nemre való tekintet nélkül — csatlakozhatott a sékel fizetése ellenében.

Már az első kongresszus elhatározta, egy nagy zsidó alap megteremtését, amely a zsidó nép számára vásárlandó palesztinai földek számára teremtené elő a szükséges pénzeket. A Zsidó Nemzeti Alap négy év múlva, az ötödik kongresszuson lépett életbe és egyike lett a legnépszerűbb zsidó intézményeknek. A harmincegyedik frank, amely eddig a Nemzeti Alap javára befolyt, javarészből kis emberek adományából gyűjt össze. A második kongresszus a zsidó gyarmati bankot teremtette meg azzal a céllal, hogy a szervezet pénzügyeit intézze.

Nagy politikai éleslátásra vall, hogy Herzl a cionista intézmények székhelyét Londonba helyezte és hogy a negyedik kongresszust Londonba hívta össze, noha sokan ellenezték ezt. De már akkor belátta, hogy Anglia az egyetlen nagyatalom, amely a cionizmus megvalósításának szempontjából sokat jelent. Herzl Angliában látta azt a politikai tényezőt, amely a zsidóság nemzeti aspirációját valóra tudná váltani. Herzl rendkívül sokat dolgozott és csak kevesek segítettek. Közben a keleti zsidóság nyomora folyton nőtt, az antiszemitizmus Közép-

európában is mind nagyobb tért hódított, a zsidók helyzete sok helyen már tartha a láná vált és a cionisták is realisabb munkát vártak.

Az ötödik kongresszus már a testi, lelki és izmosodás jegyében állott, a zsidó fiataliság sportját követelte a cionizmus és belső, nemzeti irányban való regenerálódását. Davis Trietsch batorítására Herzl tárgyalásokat kezdett az angol kormányjal Palesztina déli sarkáért, amely akkor El Arisch székhellyel angol fennhatóság alatt állott. A tárgyalások akkor nem vezettek eredményre, de az angol kormány fölvetette a cionista vezetőség előtt a kérdést, nem hajlandó-e Ugandában zsidó otthont létesíteni.

Herzl a javaslatot a hatodik kongresszus elé terjesztette. A kongresszus fölháborodva utasította vissza az ajánlatot:

— A saját országunkat akarjuk, Erec Jisrúelt, nem éjjeli menedékhelyet!

Igy háborogtak a kongresszusi küldöttek és csak a kongresszus és a szervezet egy kis része foglalt más álláspontot, mert Palesztina számukra még mindig elérhetetlennek látszott. Ugy vélekedtek, hogy ha Uganda alkalmatlan is nekik, akkor is más országokban keresnők a zsidó tömegek számára elhelyezkedést.

A hetedik kongresszuson ez a kérdés már szakadást idézett elő és az Ito (Jewish Territorial Organisation) megalakítását vont maga után.

Az Uganda-kérdés körül támadt vita idejében halt meg Herzl Tivadar 41 éves korában. Barátait nem érte meglepetésszerűen a megrendítő eset, tudták, hogy a fejedelmi tartású, jó szívből levő ember szívhajos, aki a rangját munka alatt össze fog roskadni.

A hetedik kongresszus föladata volt az új elnök megválasztása. A bizalom David Wolfsohnra, Herzl odandó, önzetlen barátjára esett, Warburg tanárral, Jakob Kahn, Usischkin, Kohan Bernstein, Leopold Greenberg és Alexander Marmorekkel a szűkebb végrehajtó bizottság ügyeit intézte — nagy zavarokkal küzdve, minthogy az „organizáció“ székhelyüül Kölnit jelölték ki, amelyben a bizottság tagjai egyaránt messze laktak.

A nyolcadik kongresszuson a vezetőség tagszámát csökkentették, de ezzel munkaképességét nem tudták fokozni. A kilencedik kongresszus tagjai már a Palesztina-munkáról dr. Artur Ruppin eladásában nagy koncepciójú jelentést hallhattak. A tizedik (bazeli) kongresszuson el lehetett érni, hogy a vezetőség székhelye Berlin legyen. Warburg, Victor Ja-

kobsohn, Artur Hantke, Schemarja Lewin és Nahum Szokolov intézték az ügyeket.

Tizenegy hónappal a tizenegyedik (bécsi) kongresszus után kiűtött a háború. A háború előtti utolsó kongresszus már egészen a Palesztina munka jegyében állott, de ez a munka megbénult egy időre. Berlinből a cionista székhelyet át kellett helyezni semleges országba, így jutott a szervezet Kopenhágába, ahol a vezetést Tschlenow, Sokolow és Motzkin, később Viktor Jakobsohn vállalta. A politikai föladatok számára Londonban új központot kellett életbe léptetni. Chajim Weizmann és Sokolow nagy munkája itt kezdődött és a nagyhatalmak intézkedésével itt ért el sikereket. Az 1920. évi országos konferencia megszüntette a vezetés időlegességét. Brandeis főbíró a szervezet díszelnöke, Chajim Weizmann elnöke, Nachum Sokolow pedig a végrehajtó bizottság vezetője lett.

Zsidó munkáskongresszus

Amerikában. Newyorkból jelentik: Zsidó munkáskörökben feltűnést keltett dr. Chaim Schitlowsty nyílt levele, amelyben a palesztinai kérdések megvitatására az amerikai munkás-szövetkezeteket hívja össze. Dr. Schitlowsty utal arra a körülményre, hogy Szovjetországban tömegesen akarnak kivándorolni zsidó munkások Palesztinába, egyrészt pogromok, másrészt Oroszország ipari zülése és a szovjet-kormány kapkodó gazdasági politikája miatt. Dr. Schitlowsty azt akarja, hogy ez a zsidó munkáskörök amolyan távol tartja magát minden politizálástól, nyugodtan dolgozhasson Palesztina ujjáépítésén. E célból kivánatosnak tartja az amerikai munkásság állásfoglalását a kérdésben, amely az oroszországi zsidó munkásságra csak kedvező lehet, minthogy az amerikaiak közül Oroszországból származnak és ismerik testvéreik szomorú, az utóbbi időben tragikusá vált helyzetét. A kérdés iránt zsidó munkáskörökben nagy érdeklődés mutatkozik.

A Keren Hajjeszód Amerikában. Newyorkból jelentik: A Keren Hajjeszód dr. Semarja Lewin és dr. Conheim aláírásával fölhívást tett közzé, amelyben arra kéri az Egyesült Államok zsidóságát, hogy a zsidó nagyünnepet előtt Keren Hajjeszód-hetet rendezzenek. Az amerikai zsidók már megkezdik a Keren Hajjeszód hét megtartására.

A Tóra előtt emlékeztek meg a Tarbutról. A Tarbut a mi mozgalmunk gorzuce, mert az új jövőt készíti elő

Május

Írta: Assér L. Emil

Mendl, a hatalmas Mendl ép ki akart osonni az alkonyat elé siető zseggényes szobából.

— Mendl.

Rimánkodó hang kapta el utjában. Megállott. Hátranézett. A beteg pergament arca fáradtan vonaglott a párnák közt.

— Azt hittem, alszol, Becalél.

Mendl, a derék Mendl oly hatkán beszélt, akár a csend. A másik, a tüdővésztes Becalél türelmetlenül vergődött.

— Nem bírok aludni. . . Hová indultál?

— A rebbehez.

Becalél nagyon izgatott volt.

— Új ide mellém.

Mendl hatalmas teste megmozdult. A beteg furcsán mosolygott.

— Persze, nincs mire leülni.

Majd magyarul tette hozzá:

— Eladtam a széket. Tudod, mikor a gazdag Freund felmondta a napomat.

Nehdzen ment a szó. Minden hang egy darab tüdejét ette meg.

A makkegészségű Mendl a nyikorgó ágy szélére nehezedett. A beteg sorsvadt keze végigreszkett Mendl erőből duzzadó karján. Becalél nehezét hörgött.

— Milyen egészséges vagy te, Mendl!

És kéjgött a másik egészségében.

Hirtelen felkapta kicsinyre zsugorodott fejét.

— Mendl, tudod te, mi az a május?

Mendl ijedten nézett a betegre. Ez csak mosolygott.

— Persze, te nem is tudod, hogy én világi könyveket is olvastam. De nehogy megmondád a rebberek.

— Nem szólok.

— Azokban nagyon szép dolgok vannak, akárcsak — lehávdil — a szent Zohárban. . . Május. . . Érzed a mennyei muzsikát ebben a szóban? Nem? Én érzem. Minden kis csepp véremben hernezszony.

— Május, az egy hónap neve.

— Te ezt nem érted, Mendl. Tulegészséges vagy hozzá. . . Nevezz ki, én úgy irigylen a te egészségedet. Milyen egészséges vagy!

A szemé lázas mohósággal tapadt Mendl piros arcára. A melle zihált a vékony takaró alatt és homlokán patakká olvadtak az izzadásgöngyök.

— Nyisd ki az ablakot, Mendl. Megfulladok.

Mendl szótlanul engedelmeskedett. A beteg arcát valami földöntuli napsugar aranyozta be.

— Érzed a Májust?

A szavában ujjongás táncolt.

— Olvastam egy könyvben, a Május a holtakat is feltámasztja. Az ő csókja edesebb a menyasszony csókjánál. . . Tudod, hogy milyen a menyasszonyi csók? Én tudom. Nekem van menyasszonyom otthon. Tegnap írt, hogy menjek haza, mert most Május van. Ő is tudja

a nagy titkot. Május van! A szívem mistha tele volna finom, tüzes és mámorító borral. A samesz Eszterje virágot hozott volt szombatra. Aból is a Május szent kábitása illatozott telém. Nézd csak azt a kis madarat ott a díofán. Hallod? Ő is a Május gyönyörűségét énekli. A levegővel ezernyi tenseszes titok száll a tudómré. . .

Köhögött. Az erek megdagadtak kivörösödött halantékán, a foga belevágódott a puha párnába. Mendl, az egészséges, gyöngéden hajolt föléje s megigazította a beteg fejét.

Becalél megugyogott. Végtelenül szomorú volt.

— Csukd be az ablakot. Nekem a Május is megárt. Ő is már csak az egészségeseké. Mennyire irigyellek, Mendl, hogy egészséges vagy. Elvezetheted a gyönyörű Májust. . . az én hűtlen Májusomat.

Rosz tüdejéből harag tört elő rikácsolva. Mendl mosolygott. Ez még jobban ingerelte a betegét.

— Te nevetsz, persze. Rajtam. Mert te erősebb vagy. Tied az én Májusom. Mert te egészséges vagy. Én meg betegen fetrengök a forró párnák között. . . De én nem engedem! Nem hagyom elrabolni az én Májusomat! Neked sem! Ő az enyém! Hiába leskelődök rá, nem hagyom elvenni!

Kimerülten zuhant vissza. Kezével ólmosan simította végig a homlokát és szelíden kérlelni kezdte a barátját.

— Ugye, megint bolondokat beszéltem? Ne haragudj rám, Mendl. Te olyan jó voltál

Az

— Az U

Bécs, az kongresszus k érkezése után megírta, kihalt angol miniszter „Times“ a k

Tegnap f ügyi hivatalban tinai muzulmá által kiküldött kívánóságait a arabok követel ellő kormányra amelynek va a

szavazza azokna háboru

Precedensli hi sára az irak t történt és ebbe vehettek részt, ben fel voltak

Követelik felett az ellenő nek hataskörébe mézteseten az fogva megoriza szerepel az s, politikai halós a parlament bocsátásnak.

hog y

mert szerintm rovasára terj cionak a tugg lakosságot.

Azarmi l eredménye — ható meg hogy rébe tartoztek lyek esetleg a vándorlas felet a mandaumbir összes palesza ges azonban, gósbabban magy kormányzó jua denekelott — ság állapotta a f

hosszám. Én há ostobaságokat l lázba hozott. É Nagyön fog. É az egészségede hogy nem az szólj a rebbe e fognak érte. P az. De nem aki. . . Posol én Májusomba Mert ti egészsé mért nem vag Nekem meny a Május! Miért tek az ágyho Májusomat! D engedem!

Kiugrott Mendl gyöngéd

— Ne iza türelemmel. N pénz és elküldt gyógyulni. Csak

A beteg g

— Hahah el innen. Tüd se! El akarjato hagyom itt nek viszem. . . Ha én eszemen Májusomat. S j Tudjátok meg, fogom keseriten

Az arab delegáció második látogatása Churchillnál

A „Times“ cikke a fogadtatásról — Az arabok kívánságai

— Az Uj Kelet bécsi tudósítójától —
Bécs, augusztus 27. A palesztinai arab kongresszus küldöttség Londonban való megérkezése után, mint azt az Uj Kelet már megírta, kihallgatáson jelent meg Churchill angol miniszternél. A kihallgatás lefolyásáról a „Times“ a következőkben számol be:

Tegnap fogadta Churchill miniszter a külföldi hivatalban Musa Kasim pasát és a palesztinai muzulmán és keresztény arabs kongresszus által kiküldött többi delegátust, akik az arabok kívánságait előadták. Amint kiszivárgott, az arabok követelik: az országvezetők képviselőiből álló kormányt az életbe lépésétől parlamenttel, amelynek választásában

szavazati jogosságuk csak azoknak legyen, akik már a háború előtt Palesztinában laknak.

Precedensül hivatkoznak Faisal emir meghívására az irak trónra, amely népszavazás útján történt és ebben a népszavazásban csak azok vehettek részt, akik már a török uralom idejében fel voltak véve a választási listába.

Követelik továbbá, hogy a bevándorlás felett az ellenőrzés ezután ennek a parlamentnek hatáskörébe tartozzék, amely parlament természetesen az arabok számbeli többségüknek fogva majoritálni fognak. Kívánságaik sorában szerepel az is, hogy az eddigi autonóm vagy politikai hatóságok által kibocsátott rendeletek, a parlament felülvizsgálata és revíziója alá bocsátassanak. Nem utolsósorban kéri azt is,

hogy a Balfour-deklarációt függeszték fel,

mert szerintük a cionisták a többi népréteg rovására terjeszkednek és ebben a deklarációnak a függelékai sem védik meg a többi lakoságot.

Aláírni legyen is ennek az akciónak eredménye — írja a „Times“ — nem engedhető meg hogy egy parlamentnek a hatáskörébe tartozzék olyan törvények hozatala, amelyek esetleg a mandátumba ütközzenek. A bevándorlás feletti intézkedés is korlátlanul csak a mandátumbírók Angliát illetheti meg. Az összes palesztinai lakosság érdekében szükséges azonban, hogy a Balfour-deklaráció világossában magyaráztassék meg, mint azt a fő kormányzó június 3-án tette. Szükséges mindezekelőtt — fejezi be — hogy a bizonytalanság állapotát a fejlődés érdekében megszüntessék.

hosszom. Én halálan vagyok. Ne haragudj, hogy ostobaságokat ícsogtam, de... a Május... lázba hozott. Nem tehetek róla. A rabja vagyok. Nagyon fog. És olyan szép! És úgy irigyelem az egészségedet. És úgy megsírtam magamat, hogy nem az enyém a Május. De erről ne szólj a rebbe előtt. Senkinek. Mindig csufolni fognak érte. Pedig, ha tudnák, milyen fenséges az. De nem tudják. Te se tudod. Csak én, aki... Pokoli kin ez! Ti torkig tobzódtok az én Májusomban és nekem morzsája se jut! Mert ti egészségesek és erősek vagytok?! Hát miért nem vagyok én is egészséges?! És erős?! Nekem menyasszonyom van otthon és enyém a Május! Miért ícszom én it? Miért kötöztetek az ágyhoz?... El akarjátok rabolni a Májusomat! De én nem engedem! Nem engedem!

Küngrott az ágyból és a földre bukott. Mendl gyöngöden visszafektette.
— Ne izgasd fel magadat, Becalél. Légy türelmessel. Nem sokára összegyűl a szükséges pénz és elküldünk a tenger mellé. Meg fogsz gyógyulni. Csak győljön össze a pénz.

A beteg görcsösen nevetett.
— Hahaha. Nem, barátim. Nem megyek el innen. Tudom, hogy szeretnétek, de azért se! El akarjátok rabolni tőlem a Májusom. Nem hagyom itt nektek. S ha meghalok, magammal viszem... Haha, milyen ostobák vagytok. Az én eszemem nem jertek túl. Nem hagyom a Májusomat. S jaj nektek, ha erővel elveszitek! Tudjátok meg, legedesebb álmatokat rémülettel fogom keseríteni, az aratok csókját örömmé

teszem és ott leszek mindig a nyomotokban, hogy visszaköveteljem tőletek, egészségesektől, az én elrablott Májusomat!
Eh hallgatott. Szemében megtört fényű féltékenység lobogott.
— Ha felgyógyulok, feleségül veszem Csárnét és minden Májuskor ünnepelni fogunk. Az lesz az én ünnepem! Mert fel fogok épülni ebből a halálos betegségből. Fel akarok kúri az ágyból. Egészséges akarok lenni, mint ti. Ó, ha én olyan egészséges lehetnék, mint te, Mendl. Be szeretném, ha engem is úgy irigyelnének, mint én a te egészségedet...
A hatalmas Mendl sínya borult Becalél korhadt mellére. A beteg möhön ölelte át barátja egészséges nyakát és lázas kéjjel sutogta:
— Milyen egészséges vagy!
Vadul kapott bele ujjával a Mendl húsz nyakába. Mendl vissza skart húzódni, de a beteg ujjai nyaka köré szorultak. Mendl hőrgöni kezdett. A haldokló körmei mélyen belevágódtak Mendl meleg húzába.
Mendl, a hatalmas Mendl most már riadtan akarta kirántani magát, fulladozott, de a beteg nem engedte. Állatias, forró pára szállott fel vértelen ajkáról.
— Milyen egészséges vagy!
A földre hemperedtek. A beteg hörgött és kétségbeesetten fojtogatta, míg csak vésőt nem rándult Mendl hatalmas testre.
— Ez az én Májusomért!

A „Morning Post“ híradása szerint Churchill válaszában kijelentette, hogy minden tőle telhető meg fog tenni az arab kívánságok teljesítésére, de hangsúlyozta, hogy nem tudja belátni, miért ne lehet az 1915. évi szerződés alapelveit a zsidóknak tett kormányintézkedésekkel összhangzásba hozni.

Az arab delegáció tagjai a kormány kívánságára ismét megjelentek Mr. Churchill előtt és

kifejtették kívánságaikat, amelyeknek mindegyike a cionizmus ellen irányult.

Együttal kijelentették, hogy a kormánynak a zsidók és az arabok megegyezésére irányuló törekvése nehézséggel jár, minthogy a cionista organizáció ragaszkodik a balfouri deklarációhoz, amit azonban az arabok nem akarnak elismerni. Az angol kormány, amely tisztában van azzal, hogy a Balfour deklarációnak elengedhetetlen az arab nép között, hanem ama arab réteg kebelében kell keresni, amely irózik minden modern lépéstől, mert az új Palesztina demokratikus alapon épülne föl a nagybirtok megszüntetésével, a mi halálos csapás a sejkék osztályára. A népek nagy része azonban érzi, hogy a zsidóság friss, eleven erőt jelent Palesztina újjáépítésében, a zsidó tőke, a zsidó leleményesség és főleg a zsidó fiatalság munkája pedig az arab népet is csak jótékonyan fogja befolyásolni.

Mr. Churchill hangsúlyozta a követés előtt, hogy a balfouri deklarációt megváltoztatástól semmiképpen sem tudja ígérni.

még akkor sem, ha akarná, minthogy a deklaráció a brit kabinet összességének aktusa volt és így csak az egész kabinet hozzájárulásával lehetne azon változtatásokat tenni. Az audienciónak ezzel vége is volt.

Take Jonescu Londonba utazik

Bukarest, aug. 28. (Damian.) Párisi jelentések szerint Take Jonescu újabb megbeszélést folytatott Brianddal. A francia lapok azt írják, hogy Take Jonescu az európai politikában igen fontos helyet foglal el. Take Jonescu holnap Londonba utazik, ahonnan visszatér Bukarestbe.

Támadják Grozát kisebbségi politikájáért

A parasztpárt Take Jonescu távozását követeli — Titulescut hazahívják

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Averescu tábornok, aki Kissingenben gyógykezelte magát, visszatért Bukarestbe. Megérkezése után Cudalbu földművelésügyi miniszter, aki Titulescu pénzügyminisztert távolléte alatt helyettesíti, jelentést tett a miniszterelnöknek az adókövetések jelenlegi állásáról. Averescu a jelentés folytán táviratot intézett a Svájcban üdülő Titulescuhoz, hogy azonnal jöjjön vissza Bukarestbe és személyesen vezesse az adókövetési munkálatokat. Averescu álláspontja, hogy a munkálatokat csak Titulescu hajthatja végre. A pénzügyminisztert szeptember elsőjére várják vissza a fővárosba.

Belpolitikai körök elsősorban a politikai krízis megoldásának kérdése foglalkoztatja. Averescu miniszterelnök visszaérkezéssel kapcsolatban, azt beszélik, hogy most a helyzetben hamarosan változás fog beállni. Ködden Buziáson nagy népgyűlés lesz, amely alkalommal a kormányelnök ki fogja fejteni álláspontját a belpolitikai krízis megoldására vonatkozólag is. Buziásról Averescu tábornok és kísérete Szászvárosra, majd Gyulafehérvárra fog utazni, ahol szintén népgyűléseket tartanak.

Take Jonescu, aki jelenleg Franciországban tartózkodik és többször megjelent kihallgatáson a királynál, táviratot küldött, amelyben tájékoztatja miniszterétársait a király álláspontjáról. Hír szerint Take Jonescu a király előzetes hozzájárulásával, kész kibontakozási programot jelölt meg táviratában. A király különben Parisba utazott, ahonnan három nap múlva tér haza. Valószínű, hogy az uralkodó megérkezése után a válság dűlőre jut.

Jelentettük már, hogy a parasztpárt, elsősorban Stere Constantin a kormányban való részvételét

mindenekelőtt Take Jonescu távozásához kéri.

Averescu azonban nem tartja illőnek Take Jonescu elejtését, mert a kormány pozícióját elsősorban a külügyminiszter diplomáciai sikerei erősítették meg. A legközelebbi napok mindenestre meg fogják hozni a döntést.

Az Adevurul szerint a kormánykörök elítélő hangon nyilatkoznak Grozának egy magyar lap részére adott interjújáról. E körök szerint Groza gyakran tett ilyen nyilatkozatokat, amelyek nem egyeznek mindegyben a kormány többi tagjainak álláspontjával.

A Viitorul mai vezércikke is támadja a kormányt kisebbségi álláspontja miatt, amelyet Groza, Goga és Take Jonescu nyilatkozatai alapján vesz bírálat alá. A lap szerint a kisebbségi felekezeti iskolák centrifugális törekvésekkel a kommunizmus melegágyai. Glattfelder temesvári püspök esetében azt követelteti a Viitorul, hogy a kisebbségek az egyházat és templomot is felhasználják az ország gyengítésére. A lap támadja Grozát és Gogat, akik nyilatkozataikkal felbátorítják a kisebbségeket és felelőssé teszi a kormányt ennek minden következményéért.

A törökök győzelmet jelentenek az angorai harcokban

Konstantinápoly, augusztus 30. (R. T. I.) Az angorai hivatalos jelentés szerint a görögöket Angoránál megverték és negyven kilométerre visszaverték.

Mérenyletűrv a szerb parlament ellen

Belgrad, aug. 29. (Damian.) A jugoszláv kormány megtudta, hogy a szerb parlament ellen merényletet terveztek. A parlament több tagja fenyegető levelet kapott. A rendőrség több gyanús embert letartóztatott.

Mitűnk gyermekeinkben teljesül. Nánunknak adunk, ha a Tarbutnak adunk

hemarja Lewin és ügyeket.

izenegyedik (bécsi) háború. A háború ár egészen a Partt, de ez a munka linból a cionista semleges országba, penhagába, ahol a w és Motzkin, kehlalta. A politikai an új központot m Weizmann és zsdódt és a nagy rti el sikereket. Az ia megszüntette a teis főbíró a szer- Weizmann elnöke, greghajtó bizottság

askongresszus

jelentik: Zsidó ltett dr. Chaim lyben a palesztinai amerikai munkása. Dr. Schitlowky gy Szovjetország- kívándoroini zsidó r részt pogromok, illése és a szovjet- politikája miatt. Dr. gy ez a zsidó a magát minden ozhasson Palesz- vánatosnak tartja ogilását e ker- ti zsidó munkás- thogy az ameri- ármaznak és is- uróbbi időben rdedés iránt zsidó dás mutatkozik. zód Ameriká- Keren Hajjeszód nheim aláírásával en arra kéri az hogy a zsidó jjeszód-hetet ren- mtr mas készü- megtartására.

ezetek meg a i mozgalmunk t készíti elő

szivem mistha amoritó borral. A t volt szombatra. asa illatozott te- adarat ott a dió- s gyönyörűségét nézges titok száll degadiak hívő- évagódtott a puha s, gyöngöden ha- teteg fejt.

Végtelenül szo-

Nekem a Május az egészségeseké. hogy egészséges Május... az

ört elő rikácsolva. bban ingerelte a

Rajtam. Mert te ájusom. Mert te egen fetrengék a én nem engedem! én Májusomat! iába leskelődtek

Kezével ólmo- kát és szeliden okat beszéltem? e olyan jó voltál

Ipari alkalmazásmentése

... a kolozsvári 618. szám alatt közzétenni, amely alkalmazottak katonai hadügyminiszter esetén fel akarja ... alól mindama ... mazottakat, akiket ... nélkülöznie kell. 1897. évben akik jelenleg katonák. Ezeknek szep ... g kell jelentkez ... szoló felmentési ... lozsmegyét négy ... fel: Kolozsvár ... hunyad és Topán ... zés személyesen ... magukkal a le ... gy a hadtestfő ... nyba helyezésétől ... nem szolgáltak ... bemutató szem ... k fel. ... különböző hiva ... lő van, a rende ... gy ezek közül az ... 1919. évfolya ... ekek egyszerre ... leg tartózkodnak. ... fogják látamozni ... zolványait, akik ... annak. A közhi ... m kell jelent ... a mozdósídsi ... felettes ha ...

Esti kaland

... "ellen ... tól. ... hivatalnok feles ... ben családi ügyben ... stre ment, ahol a ... tekezett, majd a ... véségnél is. Vagon ... Negyednap elment ... ztet felvegye. A ... ay nevű egyén is, ... is detektív volt ... kai érdemeket sze ... zagra s jelenleg ... nitmenyben teljesít ... egjét és felszólí ... rnyába. Ilescu jól ... rában és nem volt ... egy őrizetlen pil ... metlen ismerését. ... fogják meg? Kial ... éget. ... rendezett Ilescura, ... gy a román kon ... folyton a nyomá ... ajában egy főhad ... ag újságot olvasott ... azon titkos ellen ... állandóan szemmel ... itay intézésére a fő ... külöt, akinek csak ... tón átjutni. Ajtay ... emeletre, ahol az ... ámadt. Ilescu be ... kkor éppen Bárczy ... des román követel ... sát fejezte ki Bár ... mire Bárczy azon ... a Ajtayt, aki hely ... tudakozódo irodát, ... re az iroda egy ... hogy Ilescut tar ... ezt megakadá ... Ajtay és a detek ... főkapitányságra, ... t rendben találva, ... kellemetensége ...

Alig léptek ki a főkapitány szobájából, ott termett egy főhadnagy, aki felszólította Ilescut, hogy kövesse. Bárczy István azonban azzal, hogy az ügy el van intézve, saját autójával visszavitte Ilescut a konzulátusra. Ezek után természetesen, hogy Ilescu nem érezte magát nagy biztonságban és ügyei elintézése nélkül igyekezett minél hamarabb elhagyni Magyarországot. A főkapitányságról két detektívet, a konzulátusról pedig egy futárt kapott kísérettől, akik Nagyváradig utaztak vele, hogy haj nélkül hazarhessen.

Erzberger koporsójának A német munkásság tüntet a monarchista reakció ellen

Az Uj Kelet tudósítójától.
Berlin, augusztus 28. *Erzberger*, a német birodalom volt pénzügyminiszterének holttestét Biberachba szállították, ahol szerdán temetik el. Ezzel a temetéssel látszólag lezárul a német monarchisták legújabb véres aktsza. A német munkásság azonban a terrornak ebben az újabb fellépésében hadüzenetet látnak a demokrácia és a köztársasági államforma ellen. A német munkásság, amely politikai fellegóságában távolállott ugyan *Erzberger*től, szerdára nagy tüntetést tervez. A tüntetés a forradalom vívmányainak, — amelyekért *Erzberger* is küzdött, — szól és a nacionalista pártok és a kormány ellen irányul, amelynek erélytelenségét hibáztatja a munkásság a nacionalisták terrorjában. A szociáldemokrata párt kiállványt bocsátott ki, amelyben a párt tagjait harcra szólítja a monarchista nacionalista felbujtók ellen.

A német sajtó többsége nyíltan a katonai reakciót vádolja a gyilkosságért. A lapok ki-kelenek a német militarizmus ellen, amely véres kezű ráveti a köztársasági eszmére. A centripárti sajtó a jobboldali sajtót vádolja a céltudatos izgatásért és bujtogatásért. A francia sajtó *Erzberger* meggyilkolásával kapcsolatban azt írja, hogy Franciaországot nem lepik meg ezek az események, mert a francia közvélemény jól ismeri azt az áldemokráciát, amely Németország politikáját irányítja. És a francia sajtónak valóban igazsága van: a német militarizmus, a német reakció mind szemérmelenebbül kérékedi a maga erejével.

A német köztársasághoz élő több német tábornok a hadizenet évfordulója alkalmából táviratban üdvözölte *Vilmos* excelszárt.

A német birodalmi kormány most már belátja, hogy a helyzet a reakciós pártok aknamunkája következtében kezd tarthatatlanná válni. *Wirth* kancellár kijelentette, ha a reakció tovább folytatja aknamunkáját, nem lesz Németországban komoly politikus, aki realpolitika vezetésére vállalkoznék. Mert a reakció tönkre teszi az országot. Tegnap egyébként minisztertanács volt, amelyen erélyes intézkedéseket határoztak el a merényletekkel dolgozó monarchisták ellen. *Loebe* birodalmi-gyűlési elnök a pártközi tanácskozáson kijelentette, hogy az *Erzberger* ellen elkövetett merénylet, merénylet a béke ellen. És ennek kiszámíthatatlan következményei lehetnek.

Uj iparvállalatok Palesztinában. Jeruzsálemből jelentik: Nemrégiben jéggyár nyílt itt, mely naponta háromezer kiló kristályjéget termel. A gyártás következtében a jég ára tömbönként (12 kiló) huszonöt piásztérről tízre süllyedt. E gyárral egyidejűleg szódavizgyárat is üzembe helyeztek, amely naponta huszonkétezer üveget tölt meg. A gyárak kizárólag zsidó munkásokat foglalkoztatnak.

Zsidók kivándorlása Mexikóba. *Varsóból* jelentik: Politikai körökből eredő hírek szerint nemsokára mexikói konzulátus nyílik itt meg, amely behatón fog foglalkozni a zsidók Mexikóba való kivándorlásának megkönnyítésével. Mexikó ugyanis rendkívül sokat foglalkozott az utóbbi időben az állami birtokok gyarmatosításával. Az Egyesült-Államok is sokat érdeklődnek a kérdés iránt és nemsokára Mexikóban, hanem Kaliforniában is nagyobb birtokvásárlásokat eszközölnének, ahol nagy zsidótömegek juthatnának keresethez és kenyérhez.

HIREK

Az UJ KELET árjegyzéke:

Szerkesztőség	...	977
Kiadóhivatal	...	844
Zs. N. Sz.	...	558

Mesélek nektek

A Karmel hegyen, mikor még ósvadon borította, a cédrus-emberek népe élt zavartalan nyugalomban. Azért hívták cédrus embereknek e nép fiait, mert olyanok voltak, mint a cédrusok: óriásnyagok és sziklába kapaszkodók. Ezer ragyogást intettek feléjük a messzi világok, de ők nem kíváncsiok idegenbe. Se jobbra, se balra nem néztek, hanem mindig csak felfelé, a napba, amely gyönyörű fényzöngét záporozott a szünükbe.

A hegynek legmagasabb csúcán sziklapadok voltak és virradattól alkonyatig ezeken ültek az öregek. Csak ültek és méltak. Az ifjúk pedig a lamkákon heverészték, vagy ártatlan játékra feszítették izmos tagjaikat.

Boldogok voltak, mert a nap töltötte be a lelküket.

Vándor csak ritkán tévedett köztük: száz évben egyszer, ha idegent láttak. Ilyenkor aztán nagy vendégséget csapott a fiatalság és nagy kortyokban itták a tüzes bort és még nagyobbabban a sok csodát, ami színesen ömlött ki az idegen mesélő ajkából.

Egyszer azt mesélte nekik egy vándor-ember, hogy a hegyen túl másfélék az emberek. Nyugtalanok, de dolgozók. Szeretik a pompát és a kényelmet és gyakran háborukba keverednek emiatt.

Máskor azt mesélte egy másik, hogy a hegyen túl mesterségeket és művészeteket üznek az emberek, ami versengésre serkenti a népeket.

A fiatalok ettől kezdve békítlenkedtek és csufolták az öregeket, akik naphosszat csak a napba néztek.

A hegyen túl — mondták — nap nap után új csodákat fedeznek fel az emberek és ti itt ültek tétlenül. Óriások vagyunk, csak akarunk kelteni és az egész világ a miénk lehetne. De ti nem mozdultok, csak a napba bámultok.

Mire így szólt a legöregebb:

Mert onnan jön a világosság. Csak ne türelmetlenkedjétek. Eljön még a mi időnk is. Majd mi is felfedezünk még valami nagy igazságot, akkor aztán, nem bánom, menjétek és hódítsátok meg a világot.

Megint elmúlt száz év és a cédrus emberek öregei még mindig a sziklapadokon ültek és nem csináltak semmitse, csak gondolkodtak.

Hát még most sem fedeztetek fel valamit? — háborogtak a fiatalok.

De igen — felelt a legöregebb. — A nap megnyilatkozott előttem és belém sugározta a világosságot. Ide figyeljétek. Egyben van az igazság. Semmire igaz, csak az egy. Erő és tökéletesség csak ebben van.

A fiatalok ujjongtak. Ezt még nem tudják a messze országokban. Ezzel fogják ők meghódítani a világot.

Az öregek csigaszították őket.

Nem jó, ha a hegyek megmozdulnak. Az igazság a tiétek, maradjatok és örüljétek neki.

A fiatalok lehurrogták őket.

Az igazságot azért kaptuk, hogy hódítsunk vele.

Vigyázzatok — intette őket a legöregebb — nagy titkot hagyott rám az úkapám, felfedem előttem, hogy veszedelemben ne rohanjatok. Nem ennek a világnak, hanem a hold földjéből teremtett minket az isten. Nem való minkünk a bolyongás.

Amazok csak nevettek. Aztán fölkerekedtek, hogy meghódítsák a világot.

Düböngött alattuk a föld, mikor megindultak. És ők büszkén, emelt fővel mentek az idegen világok felé. Örültek a küldetésüknek és előre élvezték a csodatatot, amellyel az ismeretlen népek fogadni fogják őket. Hiszen azok még nem láttak ilyen óriásokat és még nem hallottak olyan igazságot, aminőt ők hoztak.

Az első napokban alig éreztek fáradságot,

mert erősek voltak és óriás testük könnyen bírta a töredelmet. Mentek, mint az áradat. A járásuk azonban lassan-lassan megyehezült.

Mert az történt velük, hogy nap-nap után megkisebbedtek. A hold földjéből teremtette őket az isten és meg kellett fogatkozniok a vándorut alatt.

Az óriások összezsugorodtak, de ők nem vették észre ezt a változást

Végre lakott földre jöttek. A bennlakók elébök mentek?

— Honnan jöttök és mit hoztok?

— A Karmel-hegy országából jövünk — felelték büszkén — és igazságot hozunk.

— Kínél lehet az az igazság, amelyet ti hoztok — csufolták a bennlakók.

A cédrus-emberek megszegyenülten a tőhoz szaladtak, hogy megnézzék magukat. Mikor látták, hogy az idegen levegőben megtörpültek, kétségbeesetten megfordultak, hogy visszamenjenek hazájukba.

De akkor már olyan kicsinyek és gyöngéek voltak, hogy csak kevesen tudtak visszavergődni a régi hazába.

A nagybeteg Sándor király. Belgrádból jelentik: Sándor király egészségi állapotáról kiadott jelentés szerint, a jugoszláv uralkodó állapota súlyosra fordult. Hőmérséklete állandóan emelkedik.

Beiratkozás a Tarbut középiskolákba. A Tarbut gimnáziumában a beiratkozások szeptember hónap 1-én és 2-án 8-10-ig lesznek az Uj Kelet szerkesztéségi helyiségében, Calea Regele Ferdinand 43. — A Tarbut leánygimnáziumában ugyanakkor Petőfi-utca 13. I. em. tartják a beiratásokat.

Adasoznak a zsidó diákmenzará! Az Uj Kelet vasárnapi számában megjelent egy cikk a zsidó diákmenza anyagi válságáról. A kétségbeesés hangján emlékezett meg arról a tühnetlen nyomorról, amelyben a Kolozsvárra szakadt zsidó diákok szenvednek. Nem kevesebbről van most szó, minthogy abban az esetben, ha a menza az ősszel meg nem nyílik — amire a teljes pénzühiány következtében erős a kilátás, a zsidó diákság kenyér nélkül marad. Ez olyan katasztrófális körülmény, amely mellett az erdélyi zsidóság nem haladhat el közönyvel. Segíteni kell a dáksgon közvetlenül és pedig minél előbb és hathatósabban. Felhívjuk az áldozatkész zsidóságot, adakozzon minél nagyobb számban a zsidó diákmenzára. Az adományokat kérjük az eluji „Közgazdasági Bankhoz” — Unió-utca elküldeni. A beérkezett összegeket az Uj Kelet utján nyugtázza a menza.

Belgrád-Bukarest közvetlen új vonal. Bukarestből jelentik, hogy a közmunkaügyi miniszteriumban tegnap a szerb és román missziók között megkezdődtek a tárgyalások. A két állam képviselői elhatározták, hogy a forgalom élénkítése céljából Belgrád és Buterest között egy közvetlen vasúti vonalat építenek, mely bekapcsolódna a nemzetközi vasúti forgalomba is. Az új pálya kiinduló pontja Mahadia lesz és a vonal Fehértampomon, a Danubius és Semendria-nál Belgrádig vezetne. A Fehértampom—semendriai vonalat a dunai hídú együtt a szerb kormány építteti. A bizottság ezenkívül még Románia és Jugoszlávia között repülőközlekedésről is tárgyaltak. Elhatározták, hogy a román repülőállomás Baziáson, a jugoszláv repülőállomás pedig Belgrádban lesz.

A jaffai héber gimnázium érettségi vizsgái. Jaffából jelentik: Az ittani héber gimnázium érettségi vizsgálatait a napokban fejezték be. Huszonhárom fiatalember eredménnyel vizsgázott.

Merényletet terveztek Győr y szerb herceg ellen is. Prágából jelentik: Párkányánán leartóztattak egy *Doszt* Jakab nevű szerbet, aki merényletet tervezett Győr y szerb herceg ellen.

Szeptember végéig közlekednek a fűrdővonatok. A CFR kolozsvári üzletvezetősége értesíti a közönséget, hogy a kolozsi, félxi, maroshévi, biharpüsoök és más fűrdővonatok szeptember harminca végéig közlekednek változatlan menetrendben.

— **Munkakeresők nem utasíthatnak Olaszországba.** *Triesztből* jelentik, hogy az olasz kormány legutóbbi rendeletét becsátott ki, amellyel a beutazást újra szabályozza. Olaszországban csak üdülés céljából, vagy kereskedelmi ügyek lebonyolítására lehet rövidebb időt tölteni. Az üdülők és a kereskedők orvosi és hatósági bizonyítványokkal tartoznak utazásuk célját bizonyítani. Olyanokat, akik munkakeresés céljából akarnak Olaszországba utazni, tekintettel az ott uralkodó nagy munka nélküliségre, nem engednek be a határon. A rendelet egyúttal megszűnteti a régi olasz királyság és az újonnan kapcsolt területek között az utlevélvizumokra vonatkozó különbségeket.

— **Házasság.** *Lővi Erzsikét* (Nagyvárad), eljegyezte, *Vertes Zoltán* (Ersébetváros). Minden külön értesítés helyett.

Kasztner Blanka Dicsőszentmárton és *dr. Brüll Sándor* ügyvéd Nagyvárad, jegyesek.

Rosenkrantz Márkusz (Perl és Rosenkrantz cég beltagja) Máramarosszigetről, eljegyezte *Weisz Flórikát*, *Weisz Bertalan* leányát Máramarosszigeten.

— **Aki öt asszonyt meggyilkolt.** *Berlinből* jelentik: A lapok közlik, hogy *Grossmann Károly* 58 éves embert hétfőn este tetten érték, amidőn egy leányt meggyilkolt. A vizsgálat kiderítette, hogy *Grossmann* öt asszonyt gyilkolt meg, akiknek elrejtett holttestét is megtalálták. Beigazolódott, hogy sok berlini nő, akik *Grossmann* lakásán megfordultak, nyomtalanul eltűnt.

— **Csatlakozó vonat Budapestre.** A 753—6579 számú vegyegyesvonat, amely eddig Kolozsvár és Csucsá közt közlekedett, szeptember elsejétől Nagyváradig fog közlekedni. Egyúttal a menetrendje is megváltozik. Eddig délután 4 óra 45 perckor indult Kolozsvárról, elsejétől fogva délután 6 óra 5 perckor indul és Nagyváradra ér másnap reggel öt óra 30 perckor, ahol félóra múlva családokozása van a Kötégyánig közlekedő 1004. számú vonathoz, melynek már előzőleg is volt csatlakozása a Budapest felé induló vonathoz, mely este 8 óra 30 perckor fut a nyugati pályudvarra.

— **Teherforgalmi menetrend.** A CFR. új teherforgalmi menetrendkönyvet adott ki szeptember elsejei érvénnyel. A könyvet a CFR. a kereskedőknek akar szolgáltatni teneti. Ez a könyv csakis Erdély és Banát területére vonatkozik. Az óhíralság, Bessarabián és Bukovina menetrendkönyvét később fogják közrebocsátani.

— **Felhívás.** Hétfőn délelőtt egy magas termetű, szőke bajszú ember, aki bizonyítványt kért arról, hogy elvált, irodából elvitt egy *talizant* és *tefilint*. A talizant borsó borsónyból való, sárga K. S. monogrammal. A tefilintartón „Y. W.” kezdőbetűs. Az illető héber neve: *הרמן* = Hermann, volt felesége neve: *מלבינה* = Malvina. Elvált tavaly Jomkippur után való napon. Aki valami nyomra akad sziveskedjék nekem bejelenteni. *Glasner Moses* főrabbi.

— **Építkezés Tel-Avivban.** *Jeruzsálemből* jelentik: Tel-Avivban mostanában öt háromemeletes, huszonegy kétszemes és ötven egyemeletes házat építenek, amelyek közül egy háromemeletes és tíz egyemeletes ház építését már befejezték és lakáselőkre átadták.

— **A német ipar Olaszországban.** *Rómából* jelentik lapunknak: Az olasz lapok élesen támadják a német ipart, amely Olaszországban az utóbbi időben nagy tért hódított. Olaszországban, — írja a *Corriera della Sera*, — nemsokára Németország fogja átvenni, a hegemóniát az ipar tekintetében, ami egyúttal a politikai függetlenséget is veszélyezteti.

— **Olasz zsidók részvétele az orosz segélyakcióban.** *Bómából* jelentik: A zsidó emigránokat segélyező bizottság közölte az olasz vöröskereszt egyesülettel, hogy a szovjetországi éhínség leküzdésére rendelkezésére bocsátja szervezetét és pénzt is ad. A vöröskereszt ezt az ajánlatot szívesen fogadta.

— **Nagy tűz Moszkvában.** *Rigából* jelentik: Moszkvában óriási tűzvész pusztított, amely a belváros egy részét elhamvasztotta.

— **Egy tanár öngyilkossága.** *Sándor János*, a kolozsvári unitárius kollégium tanára tegnap délután öngyilkosságot követett el. Reggel eiment hazulról és mert nem tért vissza ebédelni, keresésére indultak. A intézet gondnoki szobájában találtak rá, ahol felakasztotta magát. Tettének okát nem tudják, levelet nem hagyott hátra. A kiváló professzor Kolozsvár legjobb zenészei közé tartozott.

— **Betörés.** *Rudolf Ferenc* mérnök feljelentést tett a rendőrségen, hogy ismeretlen tettesek behatoltak Kálvin-utca 1. szám alatti lakásába s onnan négyezer lei értékű ruhaneműt loptak el. Rövid nyomozás után a rendőrségnek sikerült a betörőket elfogni. Az egyik *Izsák Bertalan* beregzői születésű borkereskedő, a másik *Fogel János* zsinonyi lakos, aki a múlt héten szabadult ki politikai vétség miatti fogságból. Mindketten munka és lakás nélküliek. Átadták őket az ügyészségnek.

* **Beiratások!** Az aut. ort. izr. hírközlési elemi és polgári iskolájában az 1921/22-ik tanévi beiratások szeptember 1-től 5-ig eszközöltetnek délelőtt 9—12-ig, délután 3—5-ig az illető iskolahelyiségben.

* **A divat-kezdő hájgyűlésének figyelmébe!** Értésitem tisztelt rendelőközönségemet, hogy idei külföldi tanulmányutamról hazaérkeztem. A külföld divatközpontjaiban szerzett tapasztalataimat szívesen bocsátom a közönség rendelkezésére. A legújabb angol és francia divat szerint a legizélesebb kivitelű ösei újdonságokat készítem. *Hina Mihály*, női divatterem. Szentgyörgy-utca 3. szám.

* **Egész mesterem,** ahogyan *Czinkó* ruhát festenek és tisztítanak. Gyár: Kolozsvár, Dézsma-utca 5. (1207)

KÖZGAZDASÁG

A hadsereg ipari üzemeit állít fel

A sajtó kritikája

— Az Új Kelet tudósítójától —

A Monitorul Oficial egyik legutóbbi száma a hadügyminiszternek egy rendeletét hozta nyilvánosságra, amely a hadsereg által fölállítandó ipari üzemekre vonatkozik. Az üzemekben kizárólag katonai munkásokat alkalmaznának és egyelőre csakis olyan ipartermékeket állítanak elő, amelyek a hadsereg közvetlen szükségletét elégítik ki. Mindenekelőtt könyvnyomdát, szappan-, gyertya-, cipő- és konzervgyárat szándékoznak a hadsereg létesíteni. Amennyiben a gyárak minőségileg és mennyiségileg megfelelő termékeket állítanak elő és az üzemek rentabilitása behatározódna, a hadsereg további iparvállalatok létesítését is tervbe vette.

Bukaresti szakemberek kétségtelennek tartják, hogy a hadvezetőségnek ez az újabb vállalkozása a hadsereg teljes industrializálásához fog vezetni. Nem csodálható, hogy a terv ellen nemcsak az anyagi érdekekben veszélyeztetett ipari körök, hanem a sajtó is élesen állást foglalt. Románia gazdasági napilapja az „Argus” is legutóbbi számában vezető helyen tiltakozik a terv ellen.

— **A háború —** írja a lap — teljesen tönkretette az ipart, amely közvetlenül a háború előtt Romániában oly szép fejlődésnek indult. Az ipar minden lehető segítséget önként és szívesen nyújtott a hadban álló hadseregnek. Meglepő, hogy ennek ellenére a mai hadvezetőség olyan tervvel foglalkozik, amelyek alkalmasság még megmaradt iparunkat teljesen lerontani és elzárni előle a fejlődésnek még a lehetőségét is. Kétségtelen ugyanis, hogy a hadsereg olcsó munkaerő fölött rendelkezik és hogy ezáltal sokkal jövedelmezőbb üzemeket tarthat fenn, mint a polgári vállalatok. A hadsereg ma még csak néhány, saját szükségletei kielégítésére szükséges gyárat állít fel, de ha ezek beválnak aminek kétség sem lehet, csak természetes, hogy saját szükségletein felül is

gyártani fogja termékeit. Az egész hadsereg ilyenformán egy hatalmas ipartelepé alakul át és a termékek értékesítése érdekében bizonyára kereskedelmi vállalatok is. Ilyen módon a hadsereget — így végződik a cikk — teljesen elvonják eredeti hivatásától, az olcsó munkaerő kényszerű felhasználásával példát adnak az antiszociális vállalkozásnak, mindezekről eltekintve pedig teljesen lerontja a tisztességes polgári ipart.

Bukaresti szakemberekben mozgalom indult meg, hogy a kormánynak az ipart súlyosan fenyegető szándéka ellen az illetékes körök más elhatározásra bírják. Valószínű, hogy a mozgalom eredménnyel fog járni, mert nem tételezhető föl, hogy a kormány komolyan foglalkozna a hadsereg olyan mértékű iparosításával, mint azt a szaklap kifejti. Bizonyos, hogy nem gondolnak egyébre, mint a hadsereg legközvetlenebb szükségleteinek kielégítésére és a hadseregben amúgy is paragonos hűvös munkakerő felhasználására.

A bécsi és budapesti tőzsde elmult hete. A bécsi tőzsde: A bécsi tőzsdeforgalom a bankjegymennyiség újabb félmilliódos szaporodásának hatása alatt áll, amiért is a papirtulajdonosok visszatartatnak, sőt újakat vásárolnak. A valutapiacra külföldi tőke főleg magyar és cseh értékeket keres. A kulcsban sörreszvények vettek. Az árupiacra a gyarmatárak kivételével általános stagnáció érezhető. A vegyi piacon a kereslet jelentéktelenül süllyedt, inkább csak átnatront, rögölcöt és ólompreparátumokat kerestek. Kötés csupán szappanban történt II. minőségben 760 koronás áron egy kocsiakomány mennyiségben. A fatőzsdén fenyőpóznákat 13 cinnél nagyobb vastagságban 2300, belföldi cserfadeszékát 3200 koronán ajánlottak az alsóausztriai rakodó. A Burma II. rizset 88—92, más minőségeket 85—93 koronán jegyezték, kávéért 260—270 kor. kérték. A budapesti tőzsde: A tőzsde irányzata a korona javulás felé hajló tendenciája dacára nem kedvezőtlen, csupán az áruhiány akadályozta meg az élénkebb forgalom kialakulását. A kulcsban különösen a Rimát és Déliavasut keresték. A valutapiacra némi megerősödés állott be. A jelentősebb papirok jegyzése: Magyar Hitel 1593, Angol—Magyar 705, Magyar—Olasz 300, Leszámlító 715, Kereskedelmi Bank 6650, Posti Haza 19.500, Concordia 2275, Resica 5000, Felsőmagyarországi 3650, Salgó 3525, Urikány 3550, Ganz-Danubius 25.050, Rimamurányi 2130, Guttman 3025, Magyar Gummi 2940, Nasci 10.550, Déli Vasut 1285, Lipták 439, Lichtig 850, Országos Fa 1070, Resbányai 2675.

Román cseh gazdasági közlekedés. Mint ismeretes, Csehszlovákia és Románia között utóbbi időben a vasúti kocsik miatt bizonyos elhidegülés támadt. Megállapítható, hogy a nézeteltérések kiegyenlítése után a gazdasági viszony ismét barátságos vált. Prágából jelentik, hogy az ottani mintavásáron az igazgató-ság Tuffilival, a román kereskedelmi attaséval együtt hivatalos információs irodát fog felállítani. Ebben az irodában az érdekeltek hivatalos és pontos információt kapnak a ki- és bevitteli lehetőségekről Romániába, valamint az ezzel kapcsolatban álló feltételekről. Már eddig is számos romániai cég, legújában pedig Nagyvárad, Brassó, Temesvár, Arad, Kolozsvár kereskedői jelentették be részvételüket.

A cseh munkások tiltakoznak a bérredukció ellen. *Prágából* jelentik: A márischostrai bányászszövetség küldöttsége megjelent a cseh kormány előtt és tiltakozását fejezte ki a munkabérek leszállítása ellen. Javasolta, hogy a fém kivitteli illetékét a mostani tarifáról szállítsák le, hogy a cseh ipar jelentőségének érvényét szerezhessenek.

Az augusztus 17-ike előtt vásárolt búzát nem kontingentálják. *Bukarestből* írják: A kormány rendeletet adott ki, mely szerint az augusztus 17-ig vásárolt gabonának, kivéve a búzát és a rozsot, mentesek a kontingentálás alól.

bélyek. miniszter. látványos. kezdve a. ügyekből. dőleg a.

10 millió. és edény. horovitz. vesz át. tamesvár.

A gyarorsz. lese és. néhány. koronár. újabb st. kedése. sére gá. tellt. ho. 1900 ko.

Bu. font ste. frank 13. dollár 8.

Napoleon. török lir.

Bu. —, ira. font 3. 2380. szokol 12. lenyel n. magyar.

ma. marka. norvég. svéd kor. font ste. bonta ira. magyar.

—, Kr. 1870-60. 319 65. Madrid.

—, B. Buenos. kor. —. E. 3100—3. kor. 36.

—, B. 181/2—1.

tisztele. Bertalan. ban és. abból. football. várado. teletér. kitérni. Victori. Haggih. san r. hat n. senek. talan. a csüt.

A KA. hétfő. játszo. nézte. amit. időbe. teljes. mond. sche. köny.

Kadi.

Megszűnnek a társadalmi segélybéltek. Bukarestből jelentik, hogy a pénzügyminisztérium által kiadott jelentés szerint a látványossági helyek adóját szeptember elsejétől kezdve a pénzügyminisztérium által kiküldött ügynökök vetik ki. Ugyanettől az időtől kezdődőleg a társadalmi segélybéltek megszűnnek.

Uj gyárak a Bányában. Temesváron 10 millió lei alaptőkével új csőöntő, zománc- és edényáru gyár van alakulóban, melyben a horovitz Hoffmann cég mellett a város is részt vesz átengedendő épületekkel. Mehálában egy temesvári pénzcsoport paszománygyárat alakít.

A magyarországi téglagyárak. A magyarországi téglakartell az építő tevékenység emelése és a téglagyárak foglalkoztatása érdekében néhány héttel ezelőtt az építőteglák árát 1200 koronára redukálta. A magyar koronárfolyam újabb süllyedése és a többi építőanyag árak emelkedése, amely az építő tevékenység fellendítésére gátolag hatott, arra készítette a téglakartellt, hogy az építőteglák árát 1000 darabonként 1900 koronára emelje fel.

Valutapiac:

Table with exchange rates for various currencies including Bukarest, Bécs, Prága, Berlin, Amsterdam, Zürich, and Budapest. Columns include location, date, and rates for different currencies like franc, dollar, and mark.

SPORT.

Footballmérkőzés a határmegállapító bizottság tiszteletére. Hétfőn este Kolozsvárra érkezett Pásztor Bertalan, a nagyváradi NAC vezető tagja és nyomában érintkezésbe lépett a Haggibor vezetőségével, abból a célból, hogy csütörtökön a két egyesület footballcsapata ünnepi mérkőzést rendezzen a Nagyváradon tartózkodó határmegállapító bizottság tiszteletére.

Nagyvárad. Tőrekvés—KAC 2:1. (1:1.) A KAC kitűnő formában lévő footballcsapata hétfőn délután a nagyváradi Tőrekvés ellen játszott. A fair mérkőzést nagyszámú közönség nézte végig. Az első gólt a Tőrekvés rugta, amit Raduch hamar kiegyenlített. A második félidőben Gulyás rugta a győzelmes gólt. A KAC teljesítménye a vereség dacára is elsőrangúnak mondható, mert legjobb játékosai közül Hirschel, Schulcot és Barabást nélkülözni volt kénytelen.

Temesvár: Kadima II.—Patria II. 3:2. Kadima ifj.—Patria ifj. 4:0.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR: MAGYAR SZÍNHÁZ

Szerda: Tul a nagy krivánon. (34-edzer. Részben új szereposztással. Rendes helyarárral.)
Csütörtök: A hattyu. (Ujdonság, először. Premiére helyarárral. A premiérebőlök helyeit a hatyú délig fenntartja a pénztár.)
Péntek: A hattyu. (Másodszor. Rendes helyarárral.)
Szombat: Tosca. (Dr. Bródi Miklós a Takács Mihály szerződött tagok bemutatkozása. Opera-helyarárral. Előadás kezdetén a nézőtöredék vezető ajtókat bezárják.)
Vasárnap d. u. 3 és fél órákor: Gróf Monte Cristo. (Méréskelt helyarárral.)
Vasárnap este fél 8 órákor: Falu rossza. (Hajnal Klári, szerződött tag első fellépésével. Rendes helyarárral.)
Hétfő: A hattyu. (Ujdonság, 3-adszor. Rendes helyarárral.)
A műsorra tüztött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

A színház iroda hírel: A hattyu. Az utolsó főpróbák folynak már a színpadon az igazgató vezetésével Molnár Ferenc új darabjából, a Hattyu-ból, amely egyelőre három estére csütörtökre, péntekre és hétfőre van kitűzve. Első este, premiére-helyarárral, a másik két este rendes helyarárral adják a Hattyt. Gróf Monte Cristo. — igen olcsó helyarárral. Vasárnap délután Dumas világhírű regényének, a Gróf Monte Cristonak dramatizált formája kerül színre a főszerepben Táray Ferencel. A helyek árai igen olcsók. — Tul a nagy krivánon. Ma este Farkas Imre pompás, mulatságos operettjének lesz a 34-edik előadása. A népszerű operett részben új szereposztással kerül ezúttal színre, Ancsurát először fogja játszani Sereg Marcsa, Ernát pedig Kabdebó Duci fogja játszani. — Tosca. Szombaton este Puccini Tosca-ját adják s ennek az előadásnak a keretében fog fellépni a magyar színház új tenoristája: Takács Mihály. A címszerepét most is Lévy Ilona, Scarpiát Bretán fogja énekelni.

A mozgóképművészet. Egyetem-mozgóban: Szerdán a Pathe-gyár szenzációs társadalmi drámája Simone, Brieux a francia akadémia tagjának ismert regénye után. A Sergeac kastély rejtélyes családi drámája, mely évek múlva majdnem romba dönti az ártatlan Simone boldogságát. Csütörtökön izgalmas kalanddráma, a Gaumont-gyár műve, Szenvedélyek vihara. — Urania-mozgóban: Szerda-csütörtök, az amerikai Lux-gyár izgalmasan érdekes cow-boy drámája, A honkeresők. Harok az indiánokkal és a fehér banditákkal az amerikai őserdőben. — Apolló-mozgó, teljesen új és elsőrangú gépfőszerepléssel ellátva, világárost nagy mozgóképekkel és műsorokkal fogja megörvendeztetni közönségét. Szombaton az Ufa-gyár remekével, A fehér páva című csodaszép látványos filmdrámával fogja megnyitni kapuit.

Főszerekesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Gaița Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-utj) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókkiadó: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9.
Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Szenzációs kedvezmény!

Négy hónapig

szeptember 1-től december 31-ig kapja az UJ KELETET és

ingyen

ajándékképpen az UJ KELET ÉVKÖNYVÉT, melynek boltiára 50 lei lesz, ha beküld 120 LEI előfizetési díjat. Ne mulassza el ezt az alkalmat és fizessen elő

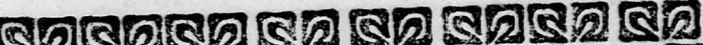
a legolcsóbb, legtartalmasabb napilapra: az UJ KELET-re

Háromszékvármegye Zsidó Hitközsége Szepi-szenigyeréj

Pályázati hirdetés

Pályázatot hirdetünk egy sámeszi állásra, aki egyúttal helyi sakter is. Pályázni szándékozók csatolják ajánlatukhoz a szükséges működési bizonyítványokat, valamint koruk és családi állapotuk megjelölését. Javadalmazás: havi 500 lei fizetés és a hitközségi adó és snóder incassóért 5% jutalék. Pályázatok f. év szeptember 30-ig fogadtatnak el. Háromszékvármegyei Zsidó Hitközség.

Simon Lajos Dr. Fejyves Soma jegyző. elnök.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.

Telefon 71 Interurban

Allandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbadi porcellán, díszmű- és konyhaberendezési cikkekből.

As Uj Kelet előfizetési árat:

Három évre 280.- L. Negyed évre... 100 L. Fél évre... 200.- L. Egy hónapra... 40 L.

Comuna Huta Fabrica de Sticla S. a.

Ferencvölgyi üvegyár r. t.

COMUNA HUTA. — JUDETUL MARAMURAS POSTSI TELEGRAF: CAMPULUNG LATA

T. c.

Van szerencsénk t. veodinkkel kösölni, hogy hosszabb idő óta szünetelő gyártásunkat újból felvettük és a következő cikkeket állítjuk elő:

- kosárlövegeket és üveggallonokat
lámpatesteket és lámpahengereket
palackokat és kancsókat
gyógysser- és csiszolt üvegeket
poharakat és kelyheket
befűtős- és udorkás-üvegeket,

valamint az öblösüveg-gyártás keretében tartozó többi cikkeket is úgy fehér, szöld és szines üvegből.

Amidőn gyors és pontos kiszolgálásunkról biztosítjuk, kérjük szives megrendelését és maradjunk

teljes tisztelettel

Ferencvölgyi üvegyár r. t.

Mindenféle porcellánárukat, kristályfehér üvegárukat, kőedényt és táblaüveget azonnal szállítunk

Ornament üveg és kift érkeztek

Szerezze be lámpaárú szükségletét

Komlós Testvéreknel

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

Kérjen árajánlatot

Bukkfaanyagot gözölt szelezett és szelezetlen minden méretben szállít glibocai fűrésztelepéről a „Bisztra” Erdőkhasználati R.-T., Timisoara.

Feltűnő olcsó árak!
Most érkezett nagy mennyiségben békébéli minőségű prima flor- és musslin-harisnya divat színekben. Gyermek-harisnya, prima flor, minden nagyságban. Nagy választék női selyem-, gyapjú kabát- és átkötésblúzokban 1197

BLATT
KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA
CLUJ, FŐTÉR 12. SZÁM

FRÄNDEL EMÁNUEL és KLEIN JÁNOS
1196 kézműru nagykereskedése
Cluj, Piata VII. Mihaiu (v. Széch.-tér) 34 Dick-ház.

APROHIRDETÉSEK

Egy nap Ára 1 lek. Vasnapoktól kezdve 2 lek. Legkisebb apróhirdetés Ára 10-100.

Délelőtti könyvelői, irodai állást, elemisták, polgáristák, kereskedelmisták tanítását vállalom. Leveleket „Akadémiai hallgató” jellegre kiadóhivatalba.

Retusirozót keresek, aki olaj gumminyomást érti Fructer fotoatelier, Felsővisó. 2432-1

Ellátást keresek intelligens izr. családnál I. polgárista leánykám részére, lehetőleg a ref. iskola közelében. Szíves ajánlatokat Keitner, Egeresi Cipszgyár címre kérek.

Fecske-méccal két szoba konyhás lakásom elcserélném belvárosban egy szoba konyhással is. Megkeresések „Sürgős” jelleg alatt. 2406-1

Kisebbségi fűszerüzletet italmérés engedéllyel a város forgalmasabb helyén átvonnék. Ajánlatokat „Fűszer” jelleg alatt a kiadóhivatalba.

Zongorák: rövid keresztűros, — pianinó, perzsaszőnyegek, antik butorok és porcellánok jutányosan kerülnek eladásra

Sternberg régiókereskedő
ORADEA-MARE, SZT. LÁSZLÓ-TÉR 2

HA vésznapokban, idegösszeesésben, az ivarszervek idült bántalmában szenved, vegye meg a pirádon gyógyulást — Ibróli cölökre használt — kitűnő véserőltető természetes vésztápsó (Eisenmineralmoer, Moorsalz) kapható minden mennyiségben

Rózsa nagydrogeriában
Cluj-Kolozsvár, Piata Unirii 26 (Mátyás kir. tér) — 1266

Lőrincz Sándor
Automobil vállalat, javító műhely, autogén hegesztés
Cluj, C. Reg. Ferdinand 116

Biró Andor
Kézműru nagykereskedése
Cluj, Hornis-u. 2. sz.

Talp és bocskor!
Állandó nagy készlet kényelmes, gyári készítmény, elsőosztályú talp 80-80 leles árban egy-kézi, nyugdöntő elsőosztályú bocskor kapható egészben és felvágva. — Kénytelen és nagyban
Bámsón Hévízvárában
Gyufagyár-utca 1.
Gyorsútvonalon állomáson. 1006
Telefon-szám: 886 — és — 887

MEGNYILT

a főpostával szemben

Baumzweig Rosenfeld és Tsa

kézmű- és divat-áruhaza

- Szövetek
- Gyapju delének
- Kartonok
- Vásznak minden szélességben
- Férfi- és női harisnyák
- Női fehérnemű

szenzációs olcsó áron adainak el

Héber gyorsírás tankönyve
Hasznogramfia Halvrit. — Megrendelhető a Za. N. Sz. könyvosztályában. — Ára 30 lek

Szörme átállítás, javítás és festés nyári idő alatt minden mennyiségben jutányos árban vállalom. Szörme megóvást még e hó végéig elfogadok
EISENSTÄDTER & Co.
Blasariál szörmeáruhaza
Cluj, (Kolozsvár), Cal. Viet. (v. Kossuth L.-u.) 2. Tel. 1-40

295 LEIÉRT 295
csak a volt Lakatos-áruházban
EISENSTÄDTER FÜLDÖPNÉL
Str. Regina Maria (Beak Forenc-utca) 13. szám alatt kaphat
gyermek sportkoszt, nyugvóagyat és gyermekszékét

„Melissát” kényen, ha innom cukor nélkül is!

Értesítés
Tisztelettel közöljük a t. vevőközönséggel, hogy Nagyrománia területére
vezérképviselőinkkel az Áruforgalmi részv.-társaság kender- és lenipari osztályát (Temesvár)
biztuk meg, ahol összes gyártmányainkból állandó raktárt tartunk
SZEGEDI KENDERFONÓGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Kadima kiadóvállalat Rt. kiadása, Cluj-Kolozsvár.

Minden házban fontos!
Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a **parnatell-, vailla-, lőszőr- és gyapju-tisztítása**, melyet gőzre és vegytisztításra berendezett műhelyemben gyorsan és pontosan vállalom 1292
Raktáron tartok kész párnákat és tollat Mérsékelt árak! — Szolid kiszolgálás!
Stern Salamen Boesky-utca 9.

Csak egy út vezet az erőnek, egészségnek, a pártatlan hatáshoz
HIGIEIA BOSBORISZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEIA” Készítők és Vagyronosi Gyár 1293
CLUJ — KOLOSVÁR

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 30.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és waggon-forgalom a külföld, valamint a belső minden irányból és irányba. — Fuvardíjviszterítés és felülvizsgálati tétel.

CARO LASSEN
nemzetközi szállítási vállalat
CLUJ, PIATA UNIRII No. 4

Elvállal bármily szállítást bel- és külföldre. — Fiókok és képviselők a kontinens minden nagyobb városában — és kikötőjében. —

Gyorsított nagyszállítmányok

Prompt felvilágosítások szállítási és fuvarszámítási ügyekben

Saját fuvarreklamációs iroda

Karlsba
napok befeje
gok tíz napi
járnap este v
kerültek a r
tok. Azóta n
kongresszus,
előtt befejez
tusok nagyrés
sem volt fel
nak ilyen me
Weizmannak
Genfben kell
tum végleges
foatos politik
nyilvánvaló k
jének nem e
zetőség a k
hogy a kérdé
hárul ma má
landó parlam
Az ezután
esetre az
tési rendszer
tővé teszi m
tartamát.

A kong
helyen áll a
a palesztinai
teremtésére
zottak el és
drámai viták
elé terjeszté
ban látja a
egyetlen esz
autoritásával
néphez és e
vagyontized
dotta ki, ann
kötelezettség
eleget, nem
tisztiséget. E
guruságával
mindenki elő
nagy ügyve
szus határoz
aki nem en
népe akarat
állapította, l
jeszód teljes
nem várható
zsidó nép n
olyan alapo
alkotmányát
den zsidó, p
kül részvev
ünnepélyese
szód nem e
ez egész zs
jövőért.

A ked
kongresszus
határozatot
ez alkalom
nyilvánossá
latára kimo
szes cionist
és vallási t
tálni kell é
ságnak a h
zel a határ
fegyvert az
lás jelszava